

ВІДМЕЖУВАННЯ ФУНКЦІЙ ЛІДЕРА ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ГРУПИ ВІД ІНШИХ СПІВУЧАСНИКІВ ЗЛОЧИНУ

Охарактеризовано лідера організованої злочинної групи та визначено відмінності його функцій від організатора та керівника злочину.

Ключові слова: злочинна група, лідер, авторитет, організатор, керівник злочинна діяльність, злочинні функції.

Постановка проблеми. Прогнозуючи розвиток організованої злочинності, слід зазначити подальшу інтенсивну консолідацію злочинного середовища, формування розгалужених кримінальних структур, у тому числі транснаціональних і міжрегіональних, діяльність яких спрямована на розширення контролю за найприбутковішими сферами легального і нелегального бізнесу, підготовку і вчинення широкомасштабних посягань на власність і матеріальні цінності. Кількісний склад організованих злочинних формувань продовжує збільшуватися, зокрема за рахунок осіб, що раніше не мали контактів із кримінальним середовищем.

Каталізатором таких негативних процесів є організатори, керівники та лідери кримінального середовища. Лідера, як правило, визначають учасники групи, за яким вони визнають право приймати відповідальні рішення у складних чи значущих ситуаціях, тобто, це найбільш авторитетна особа, яка реально виконує визначну роль в організації спільної діяльності та регулюванні взаємин у групі [1, с. 71].

Для успішного вирішення завдань щодо документування організованих форм злочинності, що стоять перед оперативними підрозділами МВС України, важливим є з'ясування і відмежування основних функцій лідера організованої злочинної групи від інших співучасників злочину.

Аналіз законодавства, літературних джерел, судово-слідчої практики дає підстави стверджувати, що сьогодні по-новому слід підходити до вивчення поняття «лідер злочинної групи», комплексно аналізуючи всі аспекти цього поняття. Специфіка особистості організатора (лідера) злочину та форм його діяльності вимагає поглиблених до-

сліджень у галузі кримінального права і кримінології із залученням досягнень психології, соціології, соціальної психології та інших суспільних наук.

Стан дослідження. Кримінально-правовому розгляду проблеми організованої злочинної діяльності, відповідальності членів злочинних груп у межах інституту співучасті присвятили свої праці В.Й. Коржанський, О.О. Кваша, М.І. Мельник, В.О. Навроцький, В.Ю. Шепітько та ін. Досліджували кримінологічну і психологічну характеристики організованих злочинних угруповань такі вчені, як В.О. Алексєєв, Ю.М. Антонян, А.І. Гуров, О. Джужа, Я.Ю. Кондратьєв, В.А. Лукашевич, В.С. Овчинський, А.Р. Ратінов та ін.

Мета статті – полягає у розмежуванні на теоретичному та прикладному рівнях функцій лідера організованої злочинної групи від організатора та керівника злочину.

Виклад основних положень. Визначення лідера – це закономірний психологічний процес, характерний для будь-яких, у тому числі злочинних об'єднань. У кримінальному праві лідером злочинної групи визначається, як правило, її організатор, тобто особа, що організувала вчинення злочину (злочинів) або керувала його (їх) підготовкою чи вчиненням, а також особа, яка утворила організовану групу чи злочинну організацію або керувала нею, або особа, яка забезпечувала фінансування чи організувала приховування злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації (ст. 27 КК України). У науковій літературі побутує думка про те, що поняття «лідер злочинної групи» ширше за поняття «організатор» [2, с. 38; 3, с. 18; 4, с. 120].

Варто підтримати думку вчених щодо допустимості використання обох цих термінів, з урахуванням їх різноплановості.

Організатор може бути виявлений і в групах нижчого рівня організованості, наприклад, у групі на зразок «компанії». Його роль полягає у створенні групи, розробленні плану вчинення злочину, об'єднанні співучасників та керівництві їх діями, він завжди усвідомлює характер дій, що повинні бути здійснені іншими учасниками, передбачає можливість вчинення злочину в результаті таких дій і бажає цього.

За загальним правилом, співучасниками є особи, які об'єдналися для умисної спільної участі у вчиненні умисного злочину. В сучасному кримінальному законодавстві існують чотири види співучасників: виконавець, організатор, підбурювач і пособник. Визначення

лідера – закономірний психологічний процес, характерний для будь-яких, у тому числі злочинних, об'єднань людей.

На думку М.І. Мельника, концепція співучасті базується на основі оцінки ступеня участі співучасників у злочині, відтак – характеру цієї участі [5, с. 84].

Формуючи уявлення про особистість лідера злочинної групи, як про об'єкт оперативно-розшукового дослідження, в структуру останнього слід включити і ті його елементи, які можуть бути визначені лише в межах психологічного і соціально-психологічного аналізу. Це є необхідною умовою складного багатофакторного дослідження злочинної діяльності груп осіб, адже «питання про кримінальну відповідальність значно ускладнюється, коли в одному і тому самому злочині бере участь багато осіб» [6, с. 28].

Проблема співучасті, зокрема, належить до тих, де розбіжність сфери дії кримінального права і кримінологічної реальності породжує складні колізії, які без застосування арсеналу соціально-психологічної науки вирішити не можна. Як стверджують вчені-юристи, виключно правовий аналіз співучасті, можливо, і достатній для юридичної кваліфікації групових злочинів, далеко не відповідає інтересам кримінології [7, с. 142].

Соціальну психологію цікавлять поряд із іншими проблемами також і загальні закономірності групової поведінки. Знання загальних властивостей і тенденцій у поведінці різних соціальних груп дає можливість ближче підійти до передбачення поведінки окремих її представників [8, с. 155–156].

Іншими словами, знання соціально-психологічних особливостей злочинних груп створює базу для прогнозу індивідуальної протиправної поведінки, організаторської зокрема. Тому для повної кримінологічної характеристики особистості лідера злочинної групи необхідним є аналіз організатора злочину з використанням категоріального апарату соціальної психології. Такий підхід (аналіз з позицій соціальної психології) до вивчення злочинності в цілому і групової зокрема не є новий [9; 10; 11].

Проте тепер він не знайшов достатнього застосування у диференційованому вивченні окремих категорій злочинців, яким, на думку І.І. Карпеця, «можна і треба надати точні кримінологічні, соціальні і соціально психологічні характеристики» [12, с. 101]. До таких категорій злочинців, безперечно, належать й лідери злочинних груп.

У соціально-психологічній науці при характеристиці динамічних процесів у малих групах виникають запитання стосовно того, як група організується, хто бере на себе функції її організації, який психологічний «малюнок» діяльності з управління групою. Отже, актуальність вивчення лідерства як соціально-психологічного явища визначається насамперед тим, що останнє становить один із найбільш значущих чинників групової інтеграції, які сприяють досягненню групових цілей з найбільшим ефектом. Ці аспекти вочевидь і обумовлюють те, що проблема лідерства та керівництва є однією з кардинальних проблем соціальної психології. Зважаючи на вищенаведене, зрозуміло, що примат соціальної психології у дослідженні проблем лідерства обумовлює певні особливості вивчення цього феномена іншими науками: по-перше, існуючі в інших дисциплінах концепції традиційно співвідносяться з аналізом лідерства в малих групах; по-друге, при пізнанні лідерства в інших науках використовується категоріальний апарат соціальної психології. Отже, для кримінологічного дослідження вихідними є поняття лідерства і лідера, розроблені соціальною психологією; кримінологічне поняття лідерства повинно враховувати специфічні аспекти діяльності груп, яким притаманний цей феномен, оскільки «протиправна поведінка... має свою специфіку» [13, с. 353].

Під соціально-психологічною природою лідерства вчені розуміють як його суть, так і походження, оскільки вони нерозривно пов'язані. Визначення суті й походження лідерства передбачає:

- визначення психофізіологічної детермінації лідерства;
- визначення соціальної детермінації лідерства;
- визначення специфіки лідерства як соціально-психологічного явища.

Термін «організатор» вживається на означення особи, яка «організовує, засновує, налагоджує або впорядковує що-небудь» [14, с. 679].

Аналізуючи визначення організатора злочину в ст. 27 КК України, за наведеним критерієм можна визначити головні ознаки і характерні форми діяльності, які притаманні організатору злочинних угруповань, а саме:

- утворення організованих злочинних груп чи злочинних організацій, тобто сукупність активних дій (формування, заснування, створення) стійкого об'єднання у формі організованої групи чи злочинної організації для вчинення злочинів. Основним завданням, що постає перед організатором на початковому етапі, – створити

(заснувати) стійке об'єднання осіб, в якому поєднати їхні зусилля для зайняття злочинною діяльністю. Створення такого об'єднання є необхідною умовою для досягнення визначеної організатором мети такої діяльності;

– керування організованою злочинною групою чи злочинною організацією полягає у вчиненні сукупності дій, спрямованих на управління процесом підтримки функціонування організованої групи чи злочинної організації як стійкого об'єднання осіб та здійснення ними злочинної діяльності;

– організування вчинення злочину;

– керування його підготовкою або вчиненням;

– забезпечення фінансування організованої групи чи злочинної організації;

– організування приховування злочинної діяльності організованої групи чи організованої об'єднання [5, с. 87].

В цьому контексті яскраво простежується інша (незалежна) форма злочинної організаторської діяльності – керівництво, котре можливе лише в організованій (стійкій) злочинній групі і в злочинній організації, що передбачає:

– планування тривалої злочинної діяльності;

– розробку нових методів вчинення злочинів;

– підтримку зв'язків між членами групи;

– контроль за дисципліною;

– регулювання матеріального забезпечення групи;

– підбір нових співучасників;

– збір інформації щодо можливості вчинення нових злочинів [15, с. 136].

Керівництво і лідерство – персоніфіковані форми соціального контролю та інтеграції всіх механізмів і способів соціально-психологічного впливу з метою досягнення максимального ефекту в груповій діяльності та спілкуванні.

Визначення керівника злочинної групи як лідера дає можливість більш точно розкрити його соціальну природу і функції в групі.

У науці кримінального права загальноприйнятими є форми організації і керівництва організованими злочинними угрупованнями. Лише ці дві форми стосуються всіх об'єктів, на які може бути спрямована діяльність організатора злочину, де функції організації та керівництва злочинном чи злочинним угрупованням здійснює одна особа – організатор (лідер). Проте науковцями закріплено в юридичній літера-

турі поряд з поняттям організатора (лідера) нове поняття – керівник. Причому вони не приділяють уваги питанню щодо відмінності та співвідношення понять організатора і керівника злочинної організації. У працях окремих вчених поняття керівника повністю нівелюється з поняттям організатора (лідера): «організатор», будучи керівником спільної злочинної діяльності кількох осіб, є творцем злочинного співтовариства, керівником підготовки чи вивчення злочину [16, с. 9].

Як свідчить практика боротьби з організованими злочинними угрупованнями, в діяльності організованих злочинних груп виникають певні причини заміни їх лідерів. До таких причин слід віднести:

- самоусунення лідера ОЗУ від керівництва;
- потрапляння в наркотичну залежність, що призводить до поступової втрати ним авторитету, стає менш корисним для групи, а часом навіть небезпечним;
- боротьба за лідерство як у середині угруповання, так і зовні (конкурентна боротьба за сфери, територію впливу між іншими ОЗУ), що може призвести до їх усунення, в тому числі фізичного знищення, та зайняття влади іншим лідером;
- притягнення лідера ОЗУ до кримінальної відповідальності з відбуванням покарання в місцях позбавлення волі;
- природна смерть лідера.

За таких обставин організована злочинна група вимушена обирати іншого лідера, який не створював, не організовував зазначені злочинні об'єднання, а лише отримує функцію подальшого керівництва ними. На це звертають увагу й інші вчені, зазначаючи, що до організаторів належать і керівники окремих злочинних угруповань, які не брали участі в створенні злочинної групи, а лише керували її діяльністю, тобто віддавали розпорядження щодо безпосереднього виконання об'єктивної сторони складу злочину. У такому розумінні особа організатора злочину і особа керівника вже розділяються, керівник існує відокремлено і незалежно від організатора.

Необхідно зазначити, що практична діяльність проводить фактичне розмежування між організаторами і керівниками злочинної діяльності, не роблячи при цьому різниці між ними в юридичному аспекті: «Керівники – ті з співучасників, які шляхом спрямування злочинної діяльності як виконавців, так і інших співучасників, здійснюють злочин. Керівники можуть і на місці керувати виконанням злочинних дій, розставляти людей, встановлювати і узгоджувати їх діяльність...».

Оскільки організаторів часто поєднують в одній особі організатора і керівника, лідера, то в законі не робиться різниці між тими та іншими, вони завжди згадуються разом, але функції їх можуть бути відокремлені. Слід зазначити, що ці поняття уособлюють основні форми організаторської діяльності за Кримінальним законом України, а саме: організацію та керівництво.

Термін «організувати» використовується в значеннях, де вони безпосередньо стосуються діяльності організатора злочину щодо організації злочину чи створення злочинного угруповання, а саме:

- створювати, засновувати що-небудь, залучаючи до цього інших, спираючись на них;
- здійснювати певні заходи, розробляючи їхню підготовку і проведення;
- згуртовувати, об'єднувати кого-небудь з певною метою зосереджувати, мобілізувати, спрямовувати когось на що-небудь;
- чітко налагоджувати, належно впорядковувати що-небудь.

Термін «керувати» означає: спрямовувати діяльність когось, чогось; бути на чолі когось, чогось; давати вказівки; розпоряджатися [17, с. 258].

Член групи, який спонтанно висувається на роль неофіційного керівника в умовах певної, специфічної і доволі значущої ситуації, щоб *забезпечити* організацію спільної діяльності людей для найшвидшого і успішного досягнення спільної мети, і є лідером [18, с. 272].

Лідер (від *англ.* leader – вождь, керівник, ватажок) – той, хто здатен здійснювати соціально-психологічний вплив на членів організованого злочинного угруповання з метою досягнення максимального ефекту [19, с. 433].

Тобто лідер у психологічному аспекті – це завжди ведучий, за яким визначається центральна роль в організації міжособистісних відносин.

Як підтверджує практика, лідер – член групи, за яким визначається право приймати відповідне рішення у значущих для групи ситуаціях; найавторитетніша особа, яка реально відіграє центральну роль в організації сумісної діяльності та регулюванні взаємостосунків у групі.

Сутність поняття «лідер» полягає ще й у тому, що це слово має багато супутніх значень, але узагальнювальним є його авторитет у рядових членів організованого злочинного угруповання. Ав-

торитет – це повага до лідера. Особа, яка користується впливом, заслуговує на повну довіру більшості членів організованого злочинного угруповання [17, с. 6].

Той, хто керує, називається керманичем, котрий править кермом, те саме, що вождь – проводир, отаман, ідейний і політичний керівник. Керівник – той, хто керує ким-небудь, чим-небудь, очолює когось або щось. Слово *керувати* ще можна визначити як верховодити, ватажувати, опановувати, водити вперед, урядувати, тобто скеровувати дії інших, розпоряджатися [14, с. 425].

Тлумачення слова розпоряджатися – це складова функція управління: давати розпорядження, накази, поводити себе як командир [17, с. 531].

Щоб стати лідером групи, людина повинна мати певну сукупність особистісних соціально-психологічних якостей, зокрема – доволі високий рівень ініціативності й активності, досвід і навички організаторської діяльності, зацікавленість у досягненні групової мети, бути поінформованою щодо справ групи, достатньо товариською і особисто привабливою, а також відзначатися високим рівнем престижу й авторитету в групі. Лідерство за своєю природою є результатом як об'єктивних (інтереси, мета, потреби і завдання групи в конкретній ситуації), так і суб'єктивних (індивідуально-особистісні особливості індивіда) чинників.

Важливим соціально-психологічним моментом є ознаки лідерства, які розробив Б.Д. Паригін:

- лідер покликаний здійснювати переважно регуляцію міжособистісних стосунків у групі;
- лідерство виникає за умов мікросередовища, яким є угруповання;
- лідерство виникає стихійно;
- лідерство менш стабільне;
- висування лідера залежить від настрою угруповання;
- лідер самостійно приймає рішення, які стосуються життєдіяльності групи;
- сфера діяльності групи обмежена груповою належністю [20].

На відміну від лідерства, керівництво є суто управлінським феноменом.

Б.Д. Паригін наводить такі відмінності між функціями лідера і керівника:

– лідер покликаний здійснювати переважно регуляцію міжособистісних стосунків у групі, натомість керівник здійснює регуляцію офіційних відносин групи як певної соціальної організації;

– лідерство виникає за умов мікросередовища, яким є мала група, керівництво – елемент макросередовища, тобто воно пов'язане з усією системою суспільних відносин;

– лідерство виникає стихійно, керівник будь-якої реальної соціальної групи або призначається, або обирається, але так чи інакше цей процес є не стихійним, а, навпаки, цілеспрямованим, здійснюваним під контролем різних елементів соціальної структури;

– явище лідерства менш стабільне, висунення лідера залежить від настрою групи, натомість керівництво – явище більш стабільне;

– керівництво підлеглими порівняно з лідерством має визначену систему санкцій;

– процес прийняття рішення керівником (і взагалі в системі керівництва) значно складніший – він опосередкований багатьма обставинами, які не обов'язково мають витоки в цій групі, натомість лідер здебільшого приймає безпосередні рішення, які стосуються групової діяльності;

– сфера діяльності лідера – здебільшого мала група, де він є лідером, сфера дії керівника ширша, оскільки він репрезентує малу групу в більш широкій соціальній системі.

І.В. Сервецький та В.В. Галетей зазначають, що незалежно від тієї чи іншої злочинної спрямованості організованого злочинного угруповання та злочинів, які вони вчиняють, їм притаманні узагальнювальні ознаки лідера, які зводяться до того, що це особа, яка:

– здатна об'єднати навколо себе членів організованого злочинного угруповання;

– керує діями членів організованого злочинного угруповання;

– планує такі заходи, що є найефективніші для досягнення злочинного результату;

– організовує і діє на підставі визначених процедур правил членами організованого злочинного угруповання для досягнення злочинного результату;

– має велике бажання і вміння мобілізувати членів організованого злочинного угруповання;

– виступає гарантом керівного становища серед членів організованого злочинного угруповання;

– має силу волі та здатність вести членів організованого злочинного угруповання до поставленої мети;

– має вплив на членів організованого злочинного угруповання і здатний мобілізувати їх на вчинення будь-яких злочинних дій [21, с. 159].

Лідерські здібності і уміння управляти іншими забезпечуються емоційною «холодністю», що блокує або істотно обмежує суб'єктивні можливості до співпереживання. Ця межа дозволяє зберегти необхідну соціально-психологічну дистанцію з іншими, тверезо аналізувати ситуації, що виникають, з урахуванням усіх найважливіших моментів, і на основі цього ухвалювати раціональні рішення. Між цими групами лідерів існує суперництво, прихована ворожнеча, але через спільність мети і шляхів їх досягнення вони взаємодіють. «Лідер» – частіше не судимий, вельми розумний, освідчений, володіє організаторськими здібностями, в якості консультантів має досвідчених професійних злочинців із «авторитетів» і навіть «зłodіїв у законі».

В.Л. Васильєв указує, що лідер володіє властивостями організатора: життєвий досвід, хитрість (допомагає спілкуванню з людьми, завойовувати їх довіру, бачити недоліки і використовувати їх у своїх цілях); силу волі (допомагає виявляти наполегливість у досягненні мети, пригнічувати волю інших, підпорядковувати їх своєму впливу); хороше знання злочинного процесу (способи вчинення та приховування слідів конкретного злочину та ін.) [22, с. 373].

Лідери злочинних груп володіють психологічною владою над підлеглими. Самовиникнення та існування організованих злочинних груп базується на цьому явищі. У психології є таке визначення поняття «влада»: кожен ефект, який проводить індивід, впливаючи на навколишній світ, визначається його владою, що розуміється як здатність, сила, компетентність. Джерела влади – засоби, за допомогою яких суб'єкт, що застосовує владу, зможе забезпечити задоволення відповідних мотивів іншого, затримати це задоволення або запобігти йому.

Висновки. Отже, чітке визначення лідера організованого злочинного угруповання дозволить не тільки правильно тлумачити це юридичне поняття, але й забезпечить успішну роботу органів внутрішніх справ у боротьбі з організованою злочинністю.

Попри різницю у функціональних ролях лідера і керівника, в психологічних характеристиках їхньої діяльності існує чимало спільних рис, що й дає підстави описувати цю діяльність як подібну.

Таким чином, лідерство відображає відносини домінування-підпорядкування, впливу-наслідування у системі міжособистісного спілкування. Лідер у психологічному розумінні – це завжди ведучий, за яким визнається центральна роль в організації діяльності та регуляції міжособистісних відносин у групі.

Здатність впливати на окремих індивідів і групу, спрямовувати їхні зусилля на досягнення цілей групи визначає психологічну сутність лідерства. Його авторитет і вплив мають неформальний характер, формуються стихійно і підтримуються неофіційними засобами групового контролю.

1. Расюк Е.В. Кримінологічна характеристика лідера організованої групи, яка здійснює злочинну діяльність у сфері наркобізнесу / Е.В. Расюк // Наше право. – Вид-во ЮНЕСКО, 2004. – № 3. – С. 70–76.

2. Быков В.М. Лідерство в преступных группах / В.М. Быков // Законность. – М., 1997. – № 4. – С. 37–40.

3. Самохина А.В. Функции лидера в организованной преступной группе / А.В. Самохина // Следователь. – 2000. – № 3. – С. 16–19.

4. Шеслер А.В. Социально-психологическая характеристика преступных формирований / А.В. Шеслер // Курс криминалистики. Общая часть / отв. ред. В.Е. Корноухов. – М.: Юристъ, 2000. – 325 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника М.І. Хавронюка. – 4-ге вид., перероб. та доповн. – К.: Юридична думка, 2007. – 1184 с.

6. Сципион Сигеле. Преступная толпа. Опыт коллективной психологии / Сигеле Сципион. – М.: Институт психологи, 1998. – 88 с.

7. Ратинов А.Р. Личность в преступной группе / А.Р. Ратинов, В.А. Лукашевич, В.А. Ратинов // Личность преступника как объект психологического воздействия. – М.: Юристъ, 1979. – 366 с.

8. Кудрявцев В.Н. Причинность в криминологии: о структуре индивидуального преступного поведения / В.Н. Кудрявцев. – М.: Юридическая литература, 1968. – 206 с.

9. Антонян Ю.М. Социальная среда и формирование личности преступника (неблагоприятное влияние на личность в микросреде) / Ю.М. Антонян. – М.: Мысль, 1975. – 210 с.

10. Тарарухин С.А. Преступное поведение. Социальные и психологические черты / С.А. Тарарухин. – М.: Юридическая литература, 1974. – 224 с.

11. Яковлев А.М. Преступность и социальная практика / А.М. Яковлев. – М.: Юристъ, 1971. – 248 с.

12. Карпец И.И. Проблема преступности / И.И. Карпец. – М.: Юрид. лит., 1969. – 167 с.

13. Зотова О.И. Проблемы отклонения поведения / О.И. Зотова // Психологические проблемы социальной регуляции поведения. – М.: Наука, 1976. – 420 с.
14. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
15. Столбовий В.П. Правова характеристика організатора, керівника, лідера організованих злочинних угруповань / В.П. Столбовий, С.А. Капітанчук // Науковий вісник Львівського юридичного інституту МВС України. – Львів: ЛЮО МВС України, 2004. – № 1. – С. 124–146.
16. Андреева Г.М. Социальная психология / Г.М. Андреева. – М.: Изд. МГУ, 2003. – 364 с.
17. Тлумачний словник української мови / укл. Т.В. Ковальова, Л.П. Коврига. – Х.: Синтекс, 2002. – 672 с.
18. Коваленко А.Б. Соціальна психологія: підручник / А.Б. Коваленко, М.Н. Конев. – К.: Геопринт, 2000. – 400 с.
19. Большая Советская энциклопедия: в 30 т. / гл. ред. А.М. Прохорова. – Изд. 3-е. – М.: Советская энциклопедия, 1973. – Т. 14. – 624 с.
20. Парыгин Б.Д. Основы социально-психологической теории / Б.Д. Парыгин. – М.: Мысль, 1981. – 122 с.
21. Сервецький І.В. Деякі ознаки лідера організованого злочинного угруповання / І.В. Сервецький, В.В. Гелетей // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. – Луганськ, 1999. – Вип. 3. – С. 151–160.
22. Васильев В.Л. Юридическая психология: учебник для вузов. – 4-е изд., доп. и перераб. / В.Л. Васильев. – СПб.: Питер, 2008. – 656 с.

Гула Л.Ф. Отграничение функций лидера организованной преступной группы от других соучастников преступления

Охарактеризован лидер организованной преступной группы и определены отличия его функций от организатора и руководителя преступления.

Ключевые слова: *преступная группа, лидер, авторитет, организатор, руководитель преступной деятельности, преступные функции.*

Hula L.F. Separation of the functions of the leader of an organized criminal group from other accomplices

The leader of the organized criminal group is described and the differences of his functions from the organizer and leader of a crime are defined.

Key words: *a criminal group, leader, authority, organizer, leader, criminal activity, criminal functions.*

Стаття надійшла 21 листопада 2012 р.